



Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.





Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag.

N:r 24 (495).

Fredagen den 18 juni 1897.

10:de årg.

Prenumerationspris pr år: Idun ensam kr. 5:— Iduns Modet., fjortondagsuppl. » 5:— Iduns Modet., månadsuppl. » 3:— Barngarderoben..... » 3:—		Byrå: Klara södra kyrkog. 16, 1 tr. Öppen kl. 10—5. Allm. telef. 6147. Rikstelef. 1646.	Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2—3. Redaktionssekr.: J. Nordling.	Utgifningstid: hvarje fredag. Lösnummerpris 15 öre (lös:n:r endast för kompletteringar.)	Annonpris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad total stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.
---	--	--	--	---	--

Anna Möller.

Sveriges första kvinnliga gesäll.

Genom landets tidningar har nyligen gått ett meddelande om att Sveriges första kvinnliga gesäll af Lunds fabriks- och handtverksförening erhållit sitt gesällbref. Hennes namn är Anna Möller, född i Hör i Skåne den 27 jan. 1870.

Af sin fader, den i sitt yrke synnerligen framstående gamle snickaremästaren A. H. Möller i Hör, har hon, likasom en sin bror, ärft både den stora lusten och fallenheten för det arbete, hvaråt hon ägnat sig. På sin fars verkstad är det också, som hon nu under 4 år arbetat för att i vår kunna antagas till gesäll i såväl snickare- som bildhuggareyrket. Ej endast snickeri, utan äfven skulptur utföres nämligen med stor konstnärlig skicklighet på den lilla snickareverkstaden i Hör. Så har herr Möller under de 30 år, han varit bosatt där, haft många beställningar till de stora skånska godsens, särskildt på roccocomöblemang. Vid all skulptur har då hans dotter, synnerligen de sista åren, varit honom behjälplig.

Dock har hon under sin lärotid utfört äfven ganska mycket enbart snickeriarbete, såsom skrifbord, byråar, stolar, hyllor etc. Hennes gesällprof är också en förening af snickeri- och bildhuggeri, i det att hon till detsamma

utfört såväl skulptur- som det mera enkla snickeri-arbetet. Det är ett miniatyraltare, framställande Thorwaldsens Kristusbild. I en öppen portal, å hvars båda sidor äro anbragta kolonner, står den kända, härliga bilden. Öfver densamma synes — i en s. k. »fyllning» — lammet, hvilande mot korset; bakom lammet ser

man klippor och framför det den i bibeln omtalade gröna ängen, sinnebilder af de jordiska vedermödorna och den himmelska trösten. Under Kristusbilden är anbragt ett altarbord, hvars främre sida i upphöjda bokstäfver bär, på grekiska, inskriften: »Kommen till mig,» etc. På ömse sidor om detta språk äro skurna mänskliga halffigurer med lejonhufvud, sinnebilder af Kristi läras styrka.

Arbetet, som är utfördt i italiensk valnöt, och hvars stil är tysk renässans, är nu utställt på Malmöhus läns slöjdtställning i Stockholm. Det tillerkändes såsom gesällprof af Lunds fabriks- och handtverksförening den högsta af de tre brukliga belöningsgraderna, nämligen silfvermedalj.

Med gesällvärdigheten följer för fröken Möller äfven rättigheten att söka Lunds fabriks- och handtverksförenings resestipendium för yrkesidkare.



Hvad muntrar hvarje sinn' i själfva mödans läger?
En härdad kropp, ett sundt, men icke konstlådtt vett,

Ett lif med få behof, som seders enfald äger
Och ej blygs föda sig i nyttig arbetssvett.

G. G. Adlerbeth.

Den gamla parken.

*Den gamla prästgårdsparken
står åter löfvad, står i blom,
med solskensspel på marken
i gyllen rikedom.
Min gamla bänk jag funnit här,
inunder linden står den kvar —
en lind med namn i barken
från längst försvunna dar.*

*Så månet halfglömmt minne
ur dunklet springer fram i ljus,
jag lyss med sorg i sinne
till trädens tysta sus —
Du gamla park, som öde står
se'n många, många långa år,
hvad döljer du därinne
i vildt förvuxna snår?*

*Jag känner mot mig strömma
en sällsam doft af gammaltid,
den slår ur hägn och gömma
så vemodfull och blid. —
Ej, som plötsligt glänste fram
just där bak valnötsträdets stam
två ögon grå och ömma,
hvars blick är allvarsam?*

*Med rodnad skär på kinden
så ung och späid och fin hon står,
och ystert leker vinden
i hennes blonda hår.
I blus och kjol af skär linon
går prästens dotter ün en gång
i väntan fram mot grinden
och blomstervirkad vång.*

*Där hägg och apel rister
sitt hvita blom i solig tid
vår lärde herr magister
så ofta gått en tid.
Hvad diktar han i vårens ljus —
homilier ej för Herrens hus,
ej går han sträng och bister
till doms med syndens rus.*

*Han lockas mot sin lyckas
och längtans stängda gallergrind,
där heta händer tryckas
i lön som kyss på kind.
Där blomstra ord som ros i glöd
om älskogstro i lust och nöd,
och jordens armod smyckas
med löftets öfverflöd...*

* * *

*Så släkte efter släkte
har nött sin älskogs unga hopp,
hvar gång en vårsol väckte
ur vinterns blund en knopp —
Och åter löfvad stod min park
med sol och skuggors lek på mark,
och namn och hjärtan täckte
den gamla lindens bark.*

Emil Kléen.

Raka vägen.

Det är den ljufvigaste majdag i detta Herrens år 1897, och rundt omkring den gråtimrade torpstugan står skogen, den stora vida skogen med nylofvade doftande björkar och skyhöga granar med rödvioletta blomvippor på sina breda vågiga draperier. Inne i skogsskymningen hoppa solstrålar öfver de tätt strödda granitblocken och framlocka här och där hela strålknippen ur glimmerkornen, samt leka »tag fast» på mossan, som ligger likt svällande kuddar öfver klippstycken, hvilka tyckas vara brutna ur tusende väldiga bergsjätteborgar och slungade ut öfver den fagra skånska skogsbygden. Röda och gula primulor lysa i skogsbrynet och liljekonvaljen börjar öppna sina klockor emellan ormbunkarnes sammanrullade bladknyten, bland lingon- och blåbärsrisets fina klockblommor och smultrosets hvita stjärnor. Och öfver all denna obeskrifliga fägring, öfver detta framvällande och svallande lif i växternas värld, fladdra flockar af färgrikt skimrande fjärilar, kvädär göken sin kärleksvisa i kapp med trast och bofink och vilddufvan kuttrar förtroligt där uppe i granens topp. Men från det majsol rinner upp tills hon sänker sig bak västanskog förnimmes aldrig en mänskoröst uppstämd till sång; inga barn jubla i lek på de blomprydda backslutningarna, endast hårda klingande ljud från stenhuggarnes hackor blandas med fågelsången och bära budskap från människans värld.

Från det ensliga torpet kommer ändtliga kvinnan, som vi värfvat för att koka vårt kaffe. Öfver sitt trasiga liststycke har hon dragit en noppig trikåväst, köpt i någon bod, samt knutit ett rent förkläde öfver sin tunna kjol. Hon dukar nu upp åt oss och sig af våra medförda matförråd på en ofantlig stenhäll, på hvars ena hörn taklökens vackra rosetter sticka upp ur löf och mossor och linnean spinner sina fina bladrankor kring den låga flata hällens skrofliga fot. Kvinnans hår är urblekt af solen, hennes armar, händer, hals och ansikte äro rödflammiga af vind och sol, fingertopparne slitna, så att blott en bit af nagelfästet är kvar, men ögon och läppar le af fröjd vid föreställningen om den blifvande korta feststunden.

»Vi skola äfven be hit farmor!»

»Tack som bjuder! Jag skall säga till henne, hon har nyss timrat mig en tvättbänk och håller nu på att blåna våra gardiner. Hon kom gående hit upp till oss i går och det skall bli lustigt se, om hon känner igen den af er, som hon i vintras träffade på vägen.»

Den gamla infann sig skyndsamt och aftorkade under gåendet sina våta händer på sitt grofva förkläde; fötterna rörde sig snabbt med träskorna, den korta kjolen framvisade ett par solbrynta smalben, sticktröjan slöt tätt kring bröst och armar, en rödblå, rutig duk var med sina snibbar knuten tillbaka i nacken och lämnade de skrynkliga kinderna fria; det var ännu samma

intelligenta och energiska ansikte, som jag minnes från en novemberdag för några år tillbaka.

Efter henne tultade en fyraårig flicka, med de ljusaste lockar jag någonsin sett ringla sig kring en barnanacke och med ett ansikte, som i finhet och färg endast kunde liknas vid den lilla kvist vildapelsblommor, som hon bar i sin bruna hand. Innan gumman ens hälsade, befriade hon flickan från hennes små träskor samt eldröda ullstrumpor och lät henne därpå, bäst hon ville, tumla sig i det korta, mjuka gräset på en solbelyst backslutning ofvanför vårt improviserade bord.

»Där uppe finnas inga stenflisor, och glaskärfvorna efter stenhuggarnes sönderslagna flaskor har jag plockat bort,» sade hon mera till sig själf än till svärdottern. Så kom hon fram och hälsade.

»Nej se om det inte är hon där, som tog upp ungarna på vägen! Ja, det har gått som jag då spådde; de två af mina sönbarn, som då pulsade dag ut och dag in i slask och snö på väg till skolan, ligga på kyrkogården, två af dem äro på väg dit nu, men henne där är jag nu kommen hit för att hämta hem till mig. Jag kan själf lära henna läsa, skriva efter förskrift och räkna både efter bok och i hufvudet, och mer än så behålla icke många barn i minnet, sedan de gått i skolan sex eller sju år, om de eljes lefva stort längre efter den perser. — Ja, titta hon gärna stort på mig! Har hon glömt den dagen i november, då hon plockade upp ungarne på vägen — två härifrån och två från Kannerpet — och skjutsade dem fram till skolan? Jag hade varit dem i hack och häl för att, mot min sons vilja, få de små stackarne att vända om, för se jag kände väglaget genom skogen, men jag nådde dem ej, utan måste mer än en gång krypa på fyra i de hala backarne genom issörjan. Vi träffades sedan alla i skolsalen. — Minnes hon läraren, hur han hostade på det där sättet, som vi kalla »hyfla på likkistan»? Och så den där stugluften, tjock af ånga från barnens våta smutsiga kläder och skodon! Vår Jon hade hela hösten suttit bredvid skollärarens Nils, som då hade fått samma sjukdom som fadern och jämt tiggde sig till att låna Jons näsduk att hålla för munnen; nu hade också Jon börjat få röda runda fläckar på kindbenen, och jag lofvade den dagen, att han aldrig mera skulle sätta sin fot i denna dödens plantskola. Men hvad hjälpte det, att jag höll ord? Här vi nu sitta under Guds klara, rena himmel med hans lifgivande skapelse rundt omkring oss, ha vi en dryg half mil till hvilken af de fyra närmaste sockenskolor vi vilja välja, och vintervägarne äro hvarandra lika i dessa trånga stensådda skogsbygder; trötta och sömniga sitta ungarne på skolbänkarna i häglös dvala, både vinter- och sommartid. Men hvad jag ville säga är det, att lungotens smitta sprider sig från det ena barnet till det andra, så mycket lättare som kosten är klen och barnasinet sjukt af längtan efter frihet och naturligt arbete, hvart barn efter sin art. Jon uppnådde knappt femton år;

Knaggatorparens Elin blef sjutton och ett halft och vår Nils, som gick i Östervångsskolan och där blef god kamrat med den hostande Birkegårdspojken, strök med samma vår som han. Nu har min son börjat försöka med Västerhultsskolan, men jag vet att dit komma Moss-Olaus barn, och deras mor har hvad som kallas galopperande lungshot, och nu få min son och svärdotter se hur det går med deras Hans och Sofia.»

»Men, kära hjärtans farmor, det skall ju så vara, vet jag, barnen måste vi skicka till skolan,» invände svärdottern i slö ton.

»Skall det så vara!» tog gumman i och hennes ögon blixtrade. »Skall det så vara och förblifva, att de arma fattiga barnen skola under sex eller sju års tid rifvas upp ur bäddarne höst och vinter i kolmörka morgonen och jagas ut på vägar och stigar för att fösas ihop med sjuka och friska, med dåligt och godt, allt som det bär till, bara för att sitta och dåsa af trötthet och ledsnad? Skall det så vara, att de på kvällarne, när de knappt kunna hålla ögonen öppna eller sina egna kroppar upprätta, måste sitta och mumla ur den ena boken efter den andra, utan att bli en smula vetigare den ena terminen än den andra? — Ja, jag säger än en gång: Titta ni stort på mig! Men jag har aldrig blifvit *wingad* till läsning och därför älskar jag kunskap och läser både tidningar och böcker, så många jag kan få tag i, och ingen skall inbilla mig, att det är nyttigt tvinga alla barn till samma böcker, för se, den häst som man skall piska fram till krubban äter inte ur den, om hon så vore bräddfull af stridaste hafre. Nu har jag läst att vår käre, välsignade konung vill skänka hela sin rika jubileumsgåva tillbaka till sitt folk, på det att här i landet skall kunna upprättas anstalter för lungsjuka personer. Men om Hans Majestät — gumman steg upp och neg — »så låte bygga tjugu sjukhus, skulle inte denna farsot bli mindre ute i bygder och städer, så länge barnen buras inne likt friska och sjuka får i samma fällor.»

Solen hade sjunkit ned bakom skogstopparne, men ännu låg den ovanligt heta luften tung och tryckande öfver näjden. Med matta släpande steg kom ett par barn uppför backen, där den ljuslockiga flickan fortfor att leka helt allena. Nu sprang hon upp med ett jubelrop! »Hans — Fia!» Men syskonen puffade henne undan med vresiga ord och slängde sig handlöst ned under ett par höga enar och slungade skolböckerna från sig. Vig som en ödla kilade farmodern fram till de utmattade och vi andra följde efter henne.

»Stigen upp, Hans och Fia, och hälsen på främmande!» uppmanade modern, och efter någon betänketid stego syskonen upp och fullgjorde befallningen, men deras miner voro buttra och de långskrangliga kropparne rörde sig slappt och slött. — »Nu ska ni ha en bit mat, sedan få ni läsa på edra läxor, ty på morgnarne går det rakt inte att få lif i er före klockan minst half sex,» sade modern med sin liknöjda min. Men likt en pil sköt farmodern förbi henne och ryckte till sig böckerna. »Två nya testamenten, två bibelskor, två naturläror, två katekeser, två geografier, två svenska historier, två språkläror. I Ektorpet, där mannen sliter sig fördärfvad för att skaffa föda åt hustru och sju barn och där de knappt ha kläderna på kroppen, har han fått köpa

fyra böcker af hvart slag, en omgång till hvart och ett af barnen,» mumlade gumman. Därpå vände hon sig till gossen: »Var Gamlegårdens Stina i skolan i dag?»

»Nej, hennes äldsta syster hostade ihjäl sig i förgår. Vi ha gått om Gamlegård för att se liket klädas och hennes mor lofvade ge mig hennes ena klädning,» skyndade sig Sofia att berätta; där hade kommit lif i den slöa blicken; utsikten att få stå i den afidna lungshotspatientens kläder beredde henne stor glädje.

»Nej, nu säger jag intet mer, än att jag i morgon dag går hem och tar lilla Hanna med mig, innan hon också blir skickad raka vägen till grafven!» ropade farmodern med gråt i stämman. »Ingen i världen skall rycka min lilla hjärteblomma från mig, så länge jag förmår röra min tunga till tal och läsning samt kan visa att hon lärt lika mycket som andra barn af samma folkklass. Och skulle ändå någon vilja försöka att fösa henne in, där döden lurar, så tager jag mina sista styfrar och far till landets fader och säger honom, hvar raka vägen till döden går för vårt lands ungdom.»

Solen hade nu sjunkit djupt bak skogen och himlen lyste blodröd emellan furornas toppar; daggen började falla och farmodern bar den lilla flickan tillbaka in i torpet. Det var tid för oss att på slingrande skogstig emellan mossklädda klippblock återvända till vår sommarbostad.

Eva Wigström (Ave).

* * *

Ehuruval det synes redaktionen, som om ofvanstående skildring af skånska folkskoleförhållanden — dem vi personligen allt för litet känna till — måste vara hållen i väl mörka färger, och att den aktade författarinnan här af sin ifver för en behjertansvärd sak låtit förläsa sig till att i andra riktningar åtskilligt skjuta öfver målet, ha vi dock ej velat undertrycka hennes uppsats. Det kapitel, den för på tal — faran och möjligheten af lungturbekulosens spridning genom skolorna — är i alla händelser af så allvarsam innebörd, att det väl förtjänar uppmärksammas, och måhända kan *Aves* uppsats ge anledning till ett eller annat utredande inlägg i frågan.

Red. af Idun.

I Stockholm.

Små utställningsfunderingar och litet annat smått och godt.

För Idun af

Lovisa Petterkvist.

Bref IV.

Det finns visst en stämning, som heter elegisk, när man är som utan leder i både kropp och själ, går som om man hade vaddmolen under fötterna och känner sig lika upplöst som en glasspudding i sol? Det var mitt predikament den dag jag sett »Gamla Stockholm» för första gången.

Jag var en enda elegi, hela människan, och hvad jag erfor, när jag stod vid stranden och såg det blanka vattnet i sig upptaga »Tre Kronors» försvunna tinnar, låter inte beskrifva sig. Alltnog, det mynnade

ut i ett oemotståndligt behof att gråta, och det gjorde jag med, grät, så tårarna droppade som ärter ur en söndrig skida.

»Du är väl inte sjuk, Lovisa lilla, hä hä,» sa Ruffen, som naturligtvis stod bredvid mig.

Gud ska veta, att jag älskar min rara Ruff, älskar honom af innerligt, trofast och tacksamt hjärta, men ibland är det som om något, som hvarken är mitt eller hans, rörde sig i botten af min natur, någonting, som känner så gruffigt mycket mer än jag vanligtvis känner själf; någonting yrvaket och stort, som fyller upp mig så, att fick jag inte gråta ett tag, så gick jag åt. Det där förstår inte Ruffen, har aldrig förstätt, utan frågar *alltid*, »om jag inte är sjuk?»

Nå ja, vore han *allddeles* fullkomlig, så vore det inte roligt, det häller, när man är så *stoppad* med fel som jag är. Kanske ligger den största lyckan gömd *just* där, att de våras *små* ofullkomligheter jämnar vägen för våra egna stora brister.

Ack, *älskade* Gamla Stockholm! Bara att komma dit från den framåtskridande nutidsvärlden — så framåtskridande, att man stöper ljus i *ljusstaksfötter!* — och få se den gamla träbron hänga på sina kedjor, se den skröpliga kvarnen, porten med sina allvarliga torn och upptäcka alla hopgyttade, så olika husgafflar. O!! Och den lilla öppna spisen vid vaktstugan sedan, där slottets knektar dricka öl och dryfta rykten om landets färd eller ofärd! Och vaktaren själf, se'n, i kyller och pickelhufva, så gammal och vissen, som om han nyss blifvit uppgräfd ur sin saliga graf och gick omkring och puttrade öfver Vår Herres tilltag att ställa honom på vakt *igen*, innan den rätta, stora mönstringen är kommen!

Slottet, där det reser sig bakom sin egen brygga, verkar riktigt *imposant*, trots sina *mjuka* former och smärta torn, och är vaktadt af två mäktiga lejon, som ligger på ett par omstjälpta svartmålade träläror.

»Det var inte så noga med montrarna på den tiden, gubben lilla,» sa jag, »och ändå ser man *genast* att det är Göta lejon, *just* Göta lejon och inte något bodlejon, som vakar här.»

Inte begriper jag *mycket* af arkitektur, det ska Gud veta, ja, Gud vet, om jag begriper något alls, men att »Tre Kronor» verkar som ett slott bygd för *slottsfolk*, det är jag ändå *säker* på. Och så är det *öfverallt* i »Gamla Stockholm». Hvarenda hus är en personlighet omkring en personlighet, om så personligheten är en kung eller en skomakare, och hus *bör* vara personligheter, inte kaserner — men det där hör inte hit.

Nog är vårt nuvarande Kungliga slotts borggård ofantligt vacker och parangt, men inte *tror* jag, att där finns en *enda* sådan plats »att drömma drömmar på» som pellarhallen, loggian, eller hvad det heter, i »Tre Kronor»? Inuti slottet fick vi se fyra rum half-fyllda — rummen var visst ämnade att röra sig i på den tiden? — med gobelänger, sniderier och skåp, som stått här, bara här, på denna enda fläck i tre hundra år, medan tiden ilat förbi och förgäfves ruskat och slitit i de bastanta läsen för att slippa in.

»O, om jag fick kyssa honom ändå!» sa jag, med en djup suck af öfverförtjusning.

»Hvem?» frågade Ruffen förbluffad.

»Han, som åstadkommit allt det här: Liljekvisten, vet jag.»

»Jag ska fråga honom,» sa en röst bakom oss. »Jag tror *visst* att — —»

Det var Lycko, som stod där, med hatten i hand, så fin och putsad, att han tycktes bestå af bara guldknapp och knäppta handskar i dag.

»Tack,» skrattade jag och räckte fram handen, »men att kyssa en gammal gumma vore ett bra hårdt straff för den, som åstadkommit något så obegripligt intressant, vackert och rörande som det här. Är det verkligen han ensam, som?»

»Han ensam, som — — —»

»Ja, då uppfinner väl Kunglig Majestät någon ny orden åt honom då,» sa jag, »efter den gamla Litterisen ju slumpats bort så fasligt nu på sistone, att den väl tagit slut. Men kan inte det här få stå kvar till evärdliga tider, tror herr Lycko? Kan inte Skansens pappa, som redan räddat så mycket vackert, rädda »Gamla Stockholm» med? — —»

Så gick vi, efter litet samspråk om det ämnet, in i »staden», jag visserligen med torkade tårar, men fortfarande med vadd-suddar, eller rättare med vaddmolen under fötterna.

»Aj knäfveln, så'na stenar,» sa Ruffen och grinade.

»Basch,» sa jag. »Tänk på stelnägningen i naturen? Den är hundra gånger hvassare, skulle jag tro, och konstens hela ideal är ju att uppgå i naturen.»

»Men nog kan man vara bra glad att vara ifrån det här ändå,» sa Lycko.

»Från hvad?» sa jag.

»Från snusk, från knöliga gator, från vattenbrist och mörker, från hornlykter och brutna ben —»

»Och från ro och frid och från kärleken till det egna arbetet och till nästan,» sa jag, »ty tror herrn verkligen, att människor, som lefde så här så att säga i knä på hvarandra, någonsin kunde bli så självvisa, så klandersjuka och hårdhjärtade som vi är?»

»Så gumman, så,» sa Ruffen.

»Strax, gubben, lilla,» sa jag. »Men jag tror säkert, att den här lilla biten forntidslif har mycket mer att lära oss än »hur rysligt det var på den tiden» — om vi bara vill lära.»

Lycko blef för ett ögonblick så märkvärdigt lik en gul långkatekes, hvars alla »hvad är det» reste sig, färdiga att krossa mig. Men så betänkte han sig och slöt ihop pärmarna, d. v. s. läpparna, medan ögonen log till — riktigt snällt.

»Fru Petterkvist är så lik min mor,» sa han.

»Är jag?» sa jag strålande, »det var ju tur för mig det, ty då — — Nej, men titta, hvad gör karlen!»

Jag som en pil in i en liten mörk bod, där en ung karl med riktigt fin uppsyn just daskade fram en våt lerklump på en rund, refflad träskifva, som surrade omkring. Pang! stoppade han fingrarna i den våta leran, snurrade, tummade och tryckte litet, och så, pang! var en den nättaste kruka uppväxt som genom ett rent trolleri, fullt färdig inom två minuter.

»Det är den lilla industrien,» sa Lycko.

»Den lilla,» sa jag föraktligt. »Liksom en personlig kruka någonsin kan bli liten? För öfrigt ska jag säga er, jag, att det var de gamla, det vill säga just de personliga krukorna, som gick till brunnen till dess de sprack: nutidens krukor går inte dit alls! Men hvad i all världen är det för ett mörkt hybble där midt emot?»

»Ett tryckeri i sin barndom.»

»Att tänka sig, att tryckerier någonsin haft en barndom,» sa jag tankfullt. »Om ett par hundra år till, har de nog blifvit ett naturelement. Men hvad är det här för en rysligt söt tidning?» (Nu var vi i tryckeriet, som såg riktigt naket ut.)

»Strix. Utgiffare Albertus Engstroem,» stafvade Ruffen.

»Att tänka sig,» sa jag, »att själfva Uggelåten var glad på den tiden.»

»Albertus Engstroem lefver än,» sa Lycko och köpte tre exemplar.

»Åh nej,» sa jag, »gör han? Då blir han nog odödlig med! Men se på den där antika guldsmedsfrun i hufva och puffärmar där borta i boden! — Vi måste gå dit!»

Hos den ståtliga guldsmedsfrun köpte vi ett par breda och runda, ytterst antika silfverskedar.

»Skillnaden mellan förr och nu är inte så stor som man tror,» sa jag, när jag stoppade mitt köp i fickan. »Då var det skedarna, nu är det skodonen som är fysiologiska.»

Vid Stortorget tog elegien mig så hårdt, att jag måste sätta mig. Lycko kommanderade fram öl, som serverades af skummande flickor i smärta sejdlar (tvärtom!), allihopa klädda i de mest stämningsfulla kostymer, halfurringade klädningar med puffar vid armbågen, väskor vid sidan och de näpnaste små mössor af sammet.

»Det är gamla rådhuset vi sitter framför,» sa Lycko.

»O!» sa jag. Jag kunde inte säga mer.

»Ingen konst bli rådman på den tiden,» sa Ruffen.

»Ingen konst!» sa jag.

»Ja, när man inte behöfde kunna något, så — —»

»De behöfde kunna allt, utan att kunna något,» sa jag. »Så mycket jag vet, är det bra mycket skickligare än att kunna något, när man kan allt förut!»

»Är fru Petterkvist förtjust i den där med?» log Lycko och pekade på en stolpe med ett halsjärn fastsatt vid sidan och en gubbe i toppen.

»Det där var visst bara för kvinnfolk, det där, hä hä,» sa Ruffen.

»Ja,» sa jag, »i det fallet har halsjärnet lefvat ut sin tid, det erkänner jag — eljes så — — Men du min värld — — är det inte Johan, som sitter därborta och dricker öl alldeles för sig själf?»

Det var Johan, som vi med riktig svårighet fick öfver till vårt bord. Men det gick ändå, som väl var, efter som jag kände på mig, att jag inte stod ut med en enda droppe samvetskval till för hans räkning. (Vi hade tänkt ta honom med oss i dag, men då var han, till Ruffens stora och min lilla ledsnad redan gången.)

Bredvid Johan satt en ensam herre i slokhatt, slängkappa och långt polkahår.

»Hvem är det där?» hviskade jag åt Lycko.

»En forntida poet.»

»Åh nej,» sa jag; »så gruffigt intressant! Hvad lefver han af?»

»Han har visst haft anslag af akademien de sista två hundra åren, har jag hört.»

»Skalk!» sa jag. »Men hvad gör de där borta?»

»Rullar lyckans hjul!»

»Usch,» sa jag. »Det passar inte här!»

I detsamma kom en hel falang högtidsklädt folk, som försvann bredvid det vackraste huset vid torget.

»Bollhusteatern får folk i kväll,» sa Lycko.

»Bollhusteatern!» sa jag, nu så elegisk igen, att jag blef alldeles matt. »Gustaf den tredjes odödliga skapelse, här, midt framför oss!! O, söta Ruffen, får vi gå dit!»

»Hvad spelar de där förslag?» sa, till min glädje, Johan, som jag inbillat mig sett riktigt förskrämd ut.

»Komideja som för hundra år se'n,» sa Lycko.

»Spelar de bra?» sa jag —

Lycko förde sin guldknopp till mun.

»Artister spelar alltid bra,» sa han, »när de inte spelar på lott. Om en vecka blir det studentspex på Den lustiga teatern.»

»Då går vi dit,» sa Ruffen belåtet.

Jag teg — — man är inte alltid upplagd för studentspex.

Människorna gick som i drömmen, föreföll det mig, och här tyckte jag om det. Eljes, ibland, tycker jag, att Stockholmarna är litet för tysta af sig. Men jag antar det kommer sig af det, att de är så grufligt schangtila. Men jag undrar ändå, om det inte vore allra schangtilast att våga vara en naturlig svensk, efter vi nu är svenskar, och att inte hålla efter sig så rysligt för att bli någonting hvad som helst utländskt, som vi inte är. På det viset blir vi ju aldrig något annat än en skolpojks- och skolflicksnatsjon, som inte törs göra det eller det eller det. Men nog bör jag hålla mun, som aldrig är schangtil, bära mig åt hur jag vill, och som sagt, här passade högtidligheten! Forntidsfolket hade nog så många allvarliga tidender att diskutera, om krig och örlig, att skrattet hann rosta under hjälmgallret många gånger om. Och hvilken plats att diskutera på är inte detta stortorg! Inga droskkuskar som svär, intet börsfolk som rusar ut och in, som om de hade eld i kläderna, inga gapande gränder med »surr» uti, ingen »evig folkström». Här finns natur, ro, hvila, det väl avslutade dagsverkets trygga hvila.

»Det enda, som fattas, är en delischangs,» sa jag drömmande.

»En delischangs?» sa Lycko.

»Ja, en delischangs, som under glada pisksmällar rullar in, just när klockan slår 8. Kusken sitter uppblåst i sin kapprock med tömmarna i hand, medan de resande stiger ut och förfriskar sig med ett glas sekt eller öl. Ser du inte delischangsen, Ruffen lilla? Den svänger just nu om hörnet.»

»Jag ser den,» sa Johan, som lyssnat med gapande mun.

»Gör Johan?» sa jag mildt, mycket mildt. (Hädaneftre kommer jag att ta på min ed, att det är hans hustru, som pinat lifvet ur honom.)

»Hva — hva — hva de ä söta, du Johan,» sa Ruffen, som hela tiden hållit ögonen, jag visste nog hvar!

»Hvilka, gubben lilla,» sa jag mildt. »Du menar väl bara kostymerna?»

Stackars gamla Ruffen blef blodröd. —

»Ska — ska — ska vi inte gå till väffelbruket nu?» sa han, »innan det blir för sent? Hä hä!»

Och så gick vi till väffelbruket, sedan jag likväl passat på och bakom Johans rygg gifvit Gustaf en liten ångerfull »titta så mycket du vill, du, gubben lilla, puss», efter det verkligen inte är han, utan bara hans syndiga, manliga natur, som måste titta på allt hvad flickor heter.

En smal gränd; i den en jättevåfla till

(Forts. å sid. 190).

Bland nu befintliga Cacaosorter intages säkert förnämsta platsen af **HULTMANS CACAO**

Redan 1888 intygade prof. Joh. Lang i Lund, att Hultmans Cacao var fullt lika med van Houtens Cacao. Hultmans Cacao kan således varmt rekommenderas till hvarje husmoder.

”Damernas sångare.”

»Vi äro muntra musikanter,
Och vår är hela jordens ring.»

»Den svenske Sanger staar för Öjeblikket under alle Lykkestjærnerne heldigste Konstellation. Endnu er hans Ry i Opgang, endnu har han nye Landvindninger tilbage. Al Kampens Friskhed er endnu over ham og hans Sang.»

Detta lästes för ett par år sedan i ett af köpenhamnspressens förnämsta organ, då Sven Scholander avslutat sin med enorm framgång krönta tourné genom Danmark. Den framsynte kritikerns förutsägelse har till punkt och pricka slagit in; ty sedan dessa ord nedskrefvos, har, som bekant, vår fräjdade landsman skurit lagrar (bland dem en hel krans af äkta silfver) hos våra bröder på andra sidan Bottenhafvet, entusiasmerat ryska bojarer och storfurstar, förvridit åtskilliga krönta huvuden — det mest notabla kejsar Vilhelms — lagt Tysklands musikkritici och sångälskare sig till en fotapall samt, på det yttersta i dessa dagar, sjungit sig in i de eldiga wienarnes hjärtan — med ett ord: från en nordisk ryktbarhet blifvit en europeisk celebritet.

Till Sven Scholanders framgångar i vårt eget land hafva vi själfva varit åsyna vittnen samt efter bästa förmåga med kropp och själ bidragit. Hans triumfer på utländsk botten skildras i kraftiga färger på allehanda tungomål, värtaligast dock af några dussin danska tidningar och minst lika många tyska. Huru snedt än de båda grannfolken se på hvarandra, Sven Scholander se de bägge med lika blida ögon, och i sina respektive omdömen om »der skandinavische Barde», der Apostel des Chansons», »Köbenhavns, ja hele Landets Yndling» mötas de i broderlig endräkt.

Välbekant torde vara, att »allas vår Sven» — född 1860, son till universalgeniet professor F. W. Scholander, arkitekt och målare, skald och kompositör, och hans likaledes rikt begåfvade maka, Karin, dotter till intendenten vid konstakademien Axel Nyström — till yrket är ornamentsbildhuggare och i Stockholm, vid sidan af sin atelier, drifver en solid, väl renommerad affär, kallad Sven Scholanders Fotografiska Magasin. Mindre känt är måhända, att han äger ett med konstnärlig smak ordnad och med troféer från hans segertåg smyckadt hem, där han utöfvar värdskapet med glittrande godt lynne och med ett outtömligt förråd af kvicka och putslustiga infall, som han vid minsta anledning med otrolig fyndighet spinner ut till små mästerverk af dramatisk konst. En ung och intagande maka, född Lotten von Bahr, och tre små lifliga och begåfvade barn, uppfödda vid strängaspel och sång — liksom han själf och före honom hans far, hvars mor var en genialisk vissångerska — göra hemmet till själfva hjärtan i Sven Scholanders rika och rörliga lif. I samråd med sin sakkunniga och varmt intresserade hustru väljer han sina vi-

sor, vid hvilkas inöfning och återgifvande hans häpnadsväckande minne och öfverlägsna språkfärdighet äro honom af ovärderlig nytta. Bland hans senaste ackquisitioner må nämnas en samling gemytliga »Volkslieder» — somliga af honom med framgång föredragna i Tyskland, alla afsedda att inom kort införlifvas med hans hemlandsrepertoar — och Sehlstedts af kostlig humor präglade små bitar. Till några af de senare har han, liksom förut till dikter af Fröding, Fredrek på Ransätt och Jeremias i Tröstlösa, under namnet »Svän i Luthagen» satt originella och karaktäristiska melodier. Som sin mission betraktar han »den lilla visans — främst bellmanssångernas — framdragande ur glömskan», och för uppnåendet



SVEN SCHOLANDER.

af detta mål verkar han ej blott genom sin elektriserande sång, utan äfven genom spirituella föredrag, nu senast det mycket gouterade om »Den svenska bordsvisan». Också kunde han redan för några år sedan i en själfbiografi med berättigad stolthet förkunna, att på grund af hans åtgörande »dussintals gamla lutor krupit fram från skrubbar och vindar: visan har börjat vinna terräng!» Sedan dess har, såsom nyligen uti Iduns notisafdelning påpekades, lut- och guitarrspelet blifvit en verklig modesak, som icke nöjer sig med fritt spelrum i boudarer och salonger, utan äfven tänker tilltvinga sig gehör på utställningsområdet.

Att »hjärtats nyckel heter sång», torde få hafva sannat på ett så öfverraskande angenämt sätt som Sven Scholander. För hans lilla gyllene sångnyckel springa nämligen ej blott vanliga borgare- och aristokrathjärtan på vid gafvel; för den öppna sig också portarna till kungliga och kejsarliga gemak, ja, gläntas dörren till prinsessornas höganloftsbur. Och spelande, glänsande, skiftande som hans egen mång-

sidiga begåfning och hans visor, hvilka genömlöpa alla stämningar, äro de situationer, i hvilka ödet älskar att försätta honom och som han behärskar med beundransvärd smidighet och takt. Se här några sådana, typiska för hans ställning inom damvärlden!

Ena gången ger han lektioner i illumnering åt danska kronprinsessan Lovisa, hvars far, Karl XV, fördom var professor Scholanders lärjunge i samma konst. Efter avslutad kurs belönas han af sin högborna elev med en vängåfva af högt affektionsvärde, nämligen den i silfver rikt infattade poléragat, hvarmed en gång Karl XV under professor Scholanders ledning gjorde sina första lärospån i illumneringskonsten. Därefter frukosterar han glädligt en *famille* med det älskvärda kronprinsparet, serverad af små prinsar och prinsessor, hvilka slutligen vid hans afsked i munter yra löpa i kapp efter hans hatt och hans käpp och såsom förridare rutscha framför honom utföre ledstången till trappan. Andra gången utgör han — enkom för detta tillfälle inviterad till Köpenhamn — medelpunkten i den kungliga familjekretsen, samlad i »det gule Palæ» för att på hennes födelsedag fira prins Valdemars unga gemål, prinsessan Marie af Orléans. Ingen förmår nämligen så som den svenske sångaren — kan man tänka sig ett noblare intyg om hans värde öfver den oförlikneliga franska visan? — hos denna Galliens dotter väcka ljufva och gripande hemlandsminnen. Sedan konstnären med enkel innerlighet föredragit hennes älsklingsång, »Le véritable amour», hvilken, som bekant, börjar med orden »Tu me demandes, Marie, si l'amour est menteur», räcker det i »kongerödt Flöjl» klädda furstebarnet sin korade gunstling en af henne såsom illustration till sången målad akvarell, föreställande ett tjugusende flickhufvud med en öm, bäfvande fråga i de mörka ögonen. I för-

bigående må nämnas, att Sven Scholander sedermera af sin högättade beundrarinna fått mottaga den oemotståndligt skälmska och sprittande refrängen »Elle était blonde et parisienne» till fin-de-siècle-visan »Le marché de la Madeleine», präntad med hennes egna karaktäristiska penndrag och kransad med af henne själf målade, praktfulla orchidéer. Kort därpå sjunger han i Apollosalen i det kejsarliga palatset i Berlin framför en halfcirkel af damer, i hvars midt tronar Tysklands kejsarinna, nyss af kejsaren presenterad för honom såsom rätt och slätt »min hustru», medan tyskarnes unge monark, glömsk af hofetikett och ceremonier, i blåhvit husaruniform sitter bredvid på ett bord, lefnadsgladt dinglande med benen och under pauserna gnolande de melodier hans svenske »sångarvän» nyss föredragit. Sedan vederkvicker han under en gratismatiné på allmänna sjukhuset i Köpenhamn med sin för alla begripliga, från hjärta till hjärta gående sång sex hundra gamla skröpliga varelser, af hvilka kvinnorna, enligt en humoristisk korrespondents utsago,

Nya mönster i klädningstyg väfda af gammalt ylle i förening med ull. Ny modell å plaids äfven väfd af gammalt ylle.

Gods afhämtas tacksamt afgiftsfritt.

HILOUR ANDERSSONS Ullspinneri och Skrædderiaktiebolag.

Allm. 76 53.

Hötorget 12.

Filial: Hornsgatan 1.

För vikt om 18 kg fraktfritt fram och åter.

Riks. 165.

Allm. 304 35.

efter »Le joli tambour» i höjden af sin förtjusning alla skulle velat falla sångaren om halsen och kyssa honom. »Det klinger jo som et Eventyr, det lyder som en Sage» — icke sant?

Sven Scholander, sådan han här presenterar sig, på estraden i konsertsalongen, med världsmannens hållning, med lilla serafimerstjärnan, dannebrogen och röda örnsorden på frackuppslaget, är den fulländade konstnären, som med sin överlägsna musikalisk-dramatiska begåfning tar den mest

kräsna europeiska publik med storm. Men Sven Scholander i artistiskt vårdslös dräkt, uppflugen på verandabarriären till sin villa på Lidingön och omvajar af hängbjörkarnas skira löfverk, i hejdlös abandon och under stormande strängospel utslungande mot skyn af lifsfrojd bevingade toner, som på andra sidan fjärden -- där en gång hans far med sin sång väckte genklang från Lidingöstranden — besvaras med applåder af för honom kära händer; Sven Scholander i fören af en båt på sol- eller månbe-

glänst vatten, framsmekande välljud ur lutan samt i drömfagra toner och ord besjungande naturens härlighet, medan andra båtar, fyllda af andlösa lyssnare, lura bak hvarje udde, i hvarje vass och i hvarje vik, är en inkarnation af visan, den oemotståndliga, evigt unga och friska visan, hvars första ackompanjemang var fågelkvitter och löfprassel, vågskvalp och vindsus och hvars rätta element nu som alltid är Guds stora, oändliga natur.

Tora Kjellberg.

skylt och en fatatur med en trätrappa, som kom alla mina bomullsmolen att röra på sig igen. Behagliga »döttrar i huset» — inga uppapperskor! — som flög omkring och serverade mjöd, kaffe och våfflor, under uppsikt af sin trefliga »mamma» — alla i kostym — och midt emot en smedja med grästak och en smed, som smidde de finaste krumelurer till stakar och annat schangtilt, och så en den riktigaste lilla grisstia — antagligen någon slags djup *symbolik*, efter den var tom.

Ruffen äntrade uppför den sviktande trappan som en den vigaste mjölsäck, följd af de andra, medan jag stod nedanför och grufvade mig.

»Äsch, gumman, nog kan du vara lätt på foten — alltid —!» ropade Ruffen. »Det vet jag, det! Raska dig bara!»

Vid ett bord satt två unga glopar, som nyss äntrat ned från »buret» och såg på mig så intresserade, som om jag varit en bondkamp, som skulle »ta en häck». (Jag har varit på kapploppning, som det hörs!)

Det förargade mig, och så sa jag fogligt: »Åh, herrarna behöfver inte *alls* oroa sig. Trappan är redan pröfvad af så många pundhufvuden, att nog håller den *mig!*»

Därmed äntrade jag i väg, så grasjöst och nätt som det är möjligt, när man har en snäf klädning och dessutom tio pund angbongpoäng att konvojera.

Däruppe riktigt såg man, hur vi ha drunknat i lyx! Hur *utsökt* smakade inte det goda kaffet vid det enkla träbordet, upplyst af ett stilla talgljus! (Det vill säga, det *skulle* ha varit upplyst af ett talgljus, om inte solen skinit ännu!) — — —

Så blef det naturligtvis champagnesupé igen på stora restaurangen. Kunde vi med mindre fira en sådan dag? Jag höll tal för Liljekvisten! Ack, Liljekvisten!!!

»I gamla Stockholm fanns ingen champagne, du, gumman,» sa Ruffen.

»Där fanns kanske glädje *utan*,» sa jag — Jag har så *grufligt* mycket *mer* att skriva om, men —! Jag *önskar* att någon ville uppfinna tidningar med guttaperkaspalter, ty — — —

P. S. Tänk! Johan är inte Johan, utan en ogift kusin till sig själf! Namnfväxling mellan Johan och John. Jag kunde väl tro jag att — — —

P. S. P. S. Har jag berättat, att jag tror, att Lycko redigerar alla fruntimmer, som ska in i Idun? Inte underligt han är så fin, då, ty om finhet behöfs till *något*, så — — —

Åh, Herre Gud, så svårt det är, att vara *tvungen* att hålla mun, när man inte vill!

Kvinnorna på utställningen.

VIII.

I Nordiska museet.

(Forts.)

Nu komma vi till *Helsingland* med dess öfver hela landet väl kända länkultur. Det är också lin, som landskapet hufvudsakligen exponerar, ända från fröet till den färdiga fina väfnaden. Här se vi också vid vårt besök en särdeles fager »Delsbostinta» i sin vackra nationaldräkt fitigt sysselsatt i väfstolen, under det mor sitter bredvid och spinner.

Västernorrlands och *Jämtlands* läns utställningar äro prydliga, men det märks att vi äro uppe i höga, snöiga nord. Specialiteten här tyckes vara det hemväfda, tjocka vadmalet, de varma fårskinsfällarne och de duktiga pälsarne, till hvilken björnen fått släppa till skinnet.

Men hvad? Huru har det hafsoms slutna *Gotland* med dess sydländska klimat, Östersjöns fagra pärla, kommit hit upp bland fjäll och isar? Här är det emellertid placeradt med en ganska rikhaltig utställning, alldeles bredvid *Norrbottnen*, hvilket senare läns alster äga en speciellt lappsprågel: bisarra, men icke desto mindre klädsamma dräkter, pjäxor och silversmycken i gamla uråldriga mönster.

Nu är den första delen af promenaden slut. Helt visst äro ni trötta, mina damer. Vi bege oss därför trappan ned, och ni behagade stiga in i Iduns hemtrefliga salong för att där hvila ut några ögonblick.

När ni hämtat krafter, återstår för oss den vänstra sidan af museet, där bland mycket annat af intresse det troligen dock mest roar er att studera den rena skolslöjden, så som den nu för tiden drifves i såväl folkskolan som de högre läroverken.

Vi lägga synnerligt märke till de vackra utställningarna från *Göteborgs* och *Sundsvalls* flickskolor. Båda täfva med en mängd nätta arbeten, såväl till nytta som till prydnad. Isynnerhet fäste jag mig vid en parant duk, broderad med silke, från Göteborgs allmänna flickskola. Äfven en akvarell från samma skola, utförd af en 14-årig elev, ger tydliga prof på icke just så vanliga konstanlag.

Fremsta platsen bland allt på detta område intager af lätt förstädda skal *Tekniska skolan i Stockholm*, hvilken har anordnat en briljant utställning af sina elevarbeten i södra längan af museets tillbyggnad och dessutom upptager en hel del fristående monter framme på golfvet. Anordningen är synnerligen effektiv, hvarigenom snart sagdt hvarje pjäs kommit till sin fulla rätt. På fondväggen ser man en präktigt målade gobelin och därunder ett par i gotisk stil målade fönster. Väggarna äro för öfrigt fyllda med vackra prof på modellritningar,

dekoremålningar samt arbeten i metall och läderplastik. Fristående på golfvet har man en samling af möbler i snidadt trä, såsom skåp, skrin och länstolar i gammal gustaviansk stil, och dessutom ett par magnifika eldskärmar, den ena i läderplastik och den andra i grönt och gult silkesbroderi. Äfven en hel del arbeten i konstsoömnad finnas här, som gifva ett högt begrepp om så väl lärarnes mångkunnighet som om elevernas konstnärliga anlag och intresserade flit.

Den utomordentligt vackra expositionen, som är ordnad af skolans nitiske ledare rektor V. Adler, förtjänar i alla afseenden att tagas i betraktande af hvarje besökande, som älskar att beundra de framsteg i konstslöjd vårt land och folk ha att glädja sig åt och vara stolta öfver.

Såsom ordnare och styresman för hela denna afdelning af utställningen — läns-, skol- och kvinneslöjden i Nordiska museet — har rektor Adler för öfrigt inlagt en så dominerande förtjänst om speciellt kvinnointressena på Stockholmsutställningen, att det skall bli Idun en kär plikt att i ett kommande nummer för sina läsare presentera rektor Adlers porträtt och några närmare personliga notiser.

Maria Nordenfells broderskola i Göteborg exponerar en del lyxartiklar, däribland några delikata soffdynor i roccoco, och *Sofie Almqvists samskola* har att uppvisa flere vackra prof på halmflätning.

Frimurarbarnhusets utställning bör man icke försumma. Träskulpturen är här det förnämligaste, och jag ber särskildt få påpeka det vackra snidade skrinet, förfärdigadt af en 13 årig gosse.

Stockholms arbetsstugor, denna den nya tidens förträffliga inrättning, ha mycket smått och godt att bjuda på, såsom prof på barnens händighet och flit och det är med sant nöje man skärskådar dessa alster af syfärdighet och virkning, halmflätning och till och med prof på skomakeri.

Slutligen få vi icke glömma *Palmgrenska samskolan*, hvilken har anordnat en utmärkt vacker utställning. Först ett helt litet rum med barnmöbler, förtjusande nätt, med säng, soffa bord och byrå, allt i gammal svensk stil och tillverkad af furu, omåladt, men fernissadt. Detta är icke elevarbete, utan modeller, men rektor Palmgren önskar visa hur vackra saker man kan tillverka af det föraktade barrträdet, hvilket våra stockholmsjungfrur rata till och med för våra köksspislar.

Dessutom finnes här en mycket prydlig samling af elevarbeten, tillverkade af 7- till 10-åringar. Små primitiva skulpturarbeten i lera saknas icke heller.

Härmed tror jag att vi sett det mesta och bästa på detta område och gå nu ned för stora trappan och kasta en blick in i en afdelning, som varmt bör tilltala hvarje kvinnligt hjärta.

Barngarderober

är husmors bästa hjälpreda. Prenumerera å närmaste postanstalt. Helt år 3 kr.

På nedre botten, till höger från hufvud-ingången, träda vi in, och vi finna genast hvad här är fråga om. Här får man se hvad vetenskapen och människokärleken gemensamt försökt åstadkomma till lindring för den kroppsligt lidande mänskligheten.

De många kirurgiska instrumenten och de mekaniska operationsborden komma oss visserligen att rysa, men våra sinnen komma åter i jämnvikt, när vi vända blicken från dem och mot den fridfulla och behagliga syn vi hafva framför oss i den stora eleganta montren till vänster.

Det är en trogen kopia af ett rum i *Drottning Sofias sjukhem*. Hur hemvarmt och behagligt är icke allt ordnad här! Icke ett spår af lasarett. I fonden står den präktiga bädden, snedt äfver golfvet en mjuk chäs-long med kuddar, ett elegant skrifbord, byrå och lavoar, friska blommor i vaser och en utsökt komfort öfver det hela. Behaget af ett sådant sjukrum talar för sig själf. Ära och vördnad åt den högtställda kvinna, genom hvars omsorg och impuls ett sådant mönstersjukhus blifvit skänkt åt den lidande mänskligheten!

Och nu hafva vi skådat, som jag tror, det mest sevärda i Nordiska museet. Nästa gång skall jag anhålla att få ledsaga under en promenad i Industrihallen.

Adolf Hellander.

Våra kvartals och halfårs-prenumeranter,

hvilkas prenumeration utgår med juni månad, erinras om att nu omedelbart förnya densamma, på det intet afbrott i tidningens expedition må behöfva uppstå. Det senare halfåret kommer att bjuda på ett synnerligen värdefullt och omväxlande innehåll, af hvilket vi nu endast erinra om: fortsättningen på

Lovisa Petterkvists omtyckta utställningsbref;

den förestående intressanta täfningen till konungens jubileum:

”Hvad jag minns om kung Oskar”;

samt — sist men icke minst —

Iduns finfina julnummer,

som i år, med anledning af tidningens 10-årsstillvaro, kommer att bjuda på ett innehåll, som nog alldeles särskildt kom att intressera tidningens läsarinna.

Ur notisboken.

Kronprinsessan och de tre småprinsarne anlände med kontinentaltåget tisdagen den 15 d:s på aftonen till Järna station och begåfv sig därifrån direkt till Tullgarn. Kronprinsen afreste samma dag på eftermiddagen från hufvudstaden för att möta sin gemål och sina söner.

För en värderad medarbetare i Idun ha vi i dag den sorgliga plikten att rista korssets tecken. Litteratören *Ernst Magnell* afled nämligen efter en mångårig, tärande sjukdom den 7 d:s på Katarina sjukhus. Magnell föddes i Sala 1863, där hans fader var stationsinspektör. Han studerade vid Upsala elementarläro-

verk och aflade studentexamen 1882. Sedan slutet af 1880-talet har han i Stockholm ägnat sig åt literär verksamhet, bland annat under signaturen *Erny* i Idun. Han sörjes närmast af maka, född Ebeling. Af hans litterära kvarlästenskaper hvilat ännu en del i vår ego och kommer efterhand att införas. I något af de närmaste numren meddela vi den lilla känsliga och för sin författares blida temperament så be-tecknande skissen: »En lycklig på jorden».

Kvinna — vice ordförande i skolråd. Grimetons skolråd i Halland har till sin vice ordförande utsett prostinnan Charlotte d'Angotte, född Bexell. Prostinnan d'Angotte är antagligen den första svenska kvinna, som hedrats med ett sådant uppdrag.

Nathalie Zahles jubileum firades, som ämnadt var, förliden fredag med stora högtidligheter i Köpenhamn. Därvid meddelades att 2,500 kvinnor och män från hela Norden hade sammanlutit sig för att bilda ett legat, som skall bära fröken Zahles namn. Öfver räntorna af legatsumman (omkring 17,000 kr.) skall fröken Zahle äga fritt disponera, så länge hon lever; efter hennes död skall legatet användas till att främja lärarinnors utbildning.

Under dagens lopp ankommo till fröken Zahle telegram i hundratal, massor af presenter och blommor, bl. a. en praktfull bukett från danska kronprinsen och kronprinsessan. I den stadsdel, där skolan är belägen, flaggades det allmänt till fröken Zahles ära.

Svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening hade här om dagen årsmöte å Fredrika Bremerförbundets byrå.

Af interimstyrelsens berättelse inhämtades bl. a., att kassan nu räknar 50 delägare, hvilka sammanskjutit en summa af kr. 4,240. Garantifonden, som till stor del åstadkommit genom gåfvor, utgöres i närvarande stund af kr. 30,222.96. I organisationskostnader ha åtgått kr. 543.98. Decharge beviljades interimstyrelsen för dess förvaltning.

Till styrelseledamöter hade af Röda korsets styrelse utsetts fröken F. von Otter och af Fredrika Bremerförbundets styrelse fröken S. Ulrich att fungera under ett år. Mötet valde dessutom till styrelseledamöter att afgå år 1901 sjuksköterskan E. von Baumgarten, professor P. G. Rosén och sjuksköterskan H. Sundström, att afgå år 1900 d:r J. E. Bergvall, fröken M. Leijonhufvud, professor P. J. Wising samt att afgå år 1899 bankdirektören G. Lettström, revisionssekreteraren H. Rohtlieb och d:r F. W. Warfvinge. Till revisorer utsågos d:r Th. Hellström, d:r E. Sederholm och sjuksköterskan Signe Kellson med d:r C. Flensburg och professor J. Værn som suppleanter.

Sjätte allmänna flickskolemötet öppnades den 12 dennes i Sundsvall, och räknade 195 deltagare. Till ordförande valdes biskop Johansson och till vice ordförande rektor Bucht från Hernösand och fröken Caselli från Stockholm.

Efter val af mötets funktionärer öfvergick man till diskussion af programmets olika frågor. Bland dessa inleddes ämnet: »Hvad bör vara den högre kvinnobildningens mål och omfattning?» af doktor *Ellen Fries* från Stockholm, och under diskussionen framhölls särskildt, hurusom det vid kvinnouppfostran i synnerhet gäller karaktärens daning. Vidare påpekades önskvärdheten af språkundervisningens begränsning samt stärkande af den kvinnliga ungdomens samhörighet och ansvarskänsla. Diskussionsen fick utgöra svar på frågan.

En annan fråga. »Huru skall skolan behandla sina äldre lärjungar för att öfver dem vinna ett uppfostrande inflytande, hvars frukter kunna visa sig i lifvet?» inleddes af fröken Anna Sandström från Stockholm med ett af lifliga applåder hälsadt anförande. Hon framhöll att flickskolan gjort mycket godt, men kunde göra ännu mera. Vid öfvergången från barn till ungdom bör i undervisningen inträda något nytt. Det lämpligaste vore att en ny åttionde klass tillkomme, hvilken icke skulle blifva någon repetitionsklass, utan där helt nya ämnen skulle tillkomma. Man bör icke vara för mycket metodisk och torr, utan i stället inlägga mera liffullhet i undervisningen och så mycket som möjligt låta andliga intressen där få inflytande.

Under den lifliga diskussion, som följde på föredraget, yttrade sig doktor *Ellen Fries*, som ansåg, att förhållandet mellan skola och hem lämnat mycket öfrigt att önska. Det är först i förtäkningsklasserna, som man kan uträtta något i samhällets intresse, hvarför det vore att beklaga, att flickorna sluta just, då de äro som bäst skickade att mottaga undervisning.

Om spörsmålen »Arbetas det tillräckligt intensivt vid våra flickskolor?» och »Måste icke 3 å 4 timmars dagligt arbete för barn af 7—10 års ålder blifva öfveranstängande» uppstod en stunds diskussion, hvarunder de flesta talarne jakande besvarade frågorna. Professor *Törngren* och doktor *Ellen Fries* ansågo en lektionstid af 50 minuter eller därunder per dag nog för barn af 7—10 års ålder. I fråga om hvad som borde göras för gymnastik och fria lekar vid våra högre flickskolor och seminarier fattades en resolution, hvari uttalades önskvärdheten af daglig obligatorisk gymnastik.

Nästa flickskolemöte bestämdes att hållas i Stockholm år 1901.

Kvinnokonferens i Stockholm. Styrelsen för Svenska Kvinnornas Nationalförbund anordnar nästkommande 21, 22 och 23 september i Stockholm en konferens. Nationalförbundet omfattar för närvarande följande föreningar: Fredrika-Bremer-Förbundet, Föreningen för Vålgörenhetens ordnande, Göteborgs Flickskoleförening, Handarbetets Vänner, Kvinnoklubben, Nya Idun, Stockholms Läsesalong, Stockholms Kvinnliga Gymnastikförening och Svenska allmänna Kvinnoföreningen till djurens skydd. Af dessa hafva de flesta förklarats sig önska vid konferensen ombesörja föredrags hållande.

Förslag till ämne för föredrag böra vara af föreningarna insända senast den 24 augusti till Svenska Kvinnornas Nationalförbund, Stockholm. Tillträde till konferensen äga såväl Nationalförbundet tillhörande förenings medlemmar som andra personer, hvilka hysa intresse för de frågor, som vid densamma komma att afhandlas. Genom bestyrelsens försorg erhålles prisnedsättning å såväl järnvägsbiljett som inträdesavgift till utställningen.

Anmälan om deltagande i konferensen jämte afgiften 3 kr. insändes före den 10 september till Svenska Kvinnornas Nationalförbund, adr. Drottninggatan 54, hvarefter medlemskort tillställas deltagarna. Utförligt program och alla nödiga upplysningar kunna erhållas å konferensens byrå, som öppnas måndagen den 13 september kl. 10 f. m. i n:r 9 Beridarebangatan 1 tr.

Skalden och tonsättarinnan. För någon tid sedan förlorade den äfven för Iduns läsekrets bekante unge skalden *Hugo Gyllander* genom ett öfverfall sitt vänstra öga och blef därigenom förhindrad aflägga sina just förestående examina för filosofie licentiaten.

En musikaliskt begåfvad, varm hjärtad kvinna, telegrafaförstöraren vid Lilla Edet fröken *Vendela Gyllander*, har nu satt en af den pröfvade unge skaldens vackraste dikter »Junker Börje» i musik och utsändt det väl utstyrda lilla häftet i bokmarknaden; där det tillhandahålles till det billiga priset af 75 öre och försäljes till hr Gyllanders förmån. Den på musikens område helt och hållet själfärda tonsättarinnans verk är melodiskt tilltalande och en välkänd musikdirektör har sett öfver kompositionen, som vi på det varmaste rekommendera ej minst för det goda ändamålet.

Alla utställningsbesökande damer inbjudas värdsamt till ett besök i »Iduns salong» — belägen i Nordiska museets byggnad å utställningsplatsen — där hviloplatser och toalettrum gratis stå till våra ärade gästers förfogande.
Red. af Idun.

Teater och musik.

Andra nordiska musikfesten.

Tredje stora konserten ägde rum på torsdagen, och nu fick man äntligen se den väldiga musikhallen fylld så godt som till sista plats. Första afdelningen inleddes med *Alb. Rubensons*

GEORG LEVY'S LINNEMAGASIN.
Drottninggatan 53, Stockholm.

Största urval af Linne-besättningsartiklar samt Gardiner.
Utstyrselar förfärdigas på beställning
å egen atelie efter nyaste modeller.
Order å minst 25 kronor levereras fraktfritt närmaste järnvägs- eller ångbåtsstation.

Försändes öfver många sorter. Försändes öfver hela riket. Begär prislistan. SPISBRÖD, C. W. SCHUMACHER, Kongl. hofleverantör. — 17 Norrlandsgatan 17, Stockholm.

futtit jämrörliga med de engelska, fås hos de flesta speerhandlare i hufvudstaden. Försök!

CAKES

Tandläkare dr Geo. Forssmans Tandpulver, två slag, Tandpasta, Tandinktur

Handlande i de bästa apotek i Paris, Moskva och hos hrt handlande, Parisförsäljning för Sverige hos Steekholm, Bendix, Josephson & C:o, 11 Regeringsgatan

kraftiga uvertyg »Drapa» under anförande af hr R. Henneberg. Följde så en stämmingsmåttad nocturne för orkester, kallad »Sommarnatt vid Sundet» af den danske tonsättaren P. E. Lange-Müller, som också framförde trenne ganska karaktäristiska sånger, sjungna af tonsättarens landsman V. Bielefeldt. Ett af programmets mest anslående nummer var »Islossningen», fantasi för manskör, soloröster och orkester af J. A. Josephson. Stycket erhöi under hr I. E. Hedenblads ledning ett förträffligt utförande; solotriön sjöngs af så framstående förmågor som hrr A. Ödmann, S. Smith och J. Forsell. En värdig avslutning på denna afdelning bildade J. S. Svendsens d-dur-symfoni för stor orkester under tonsättarens egen ledning. Det alltigenom gedigna och präktiga tonverket framkallade det lifligaste bifall. Den senare afdelningen upptog som första nummer en suite för stor orkester efter musiken till Goethes drama »Götz von Berlichingen» af den norske tonsättaren Ivar Holter, som själf anförde. Flere delar af densamma voro särdeles stämmings- och verkningfulla. Hr V. Stenhammar utförde härefter med stort bifall första satsen af sin präktiga pianokonsert (b-moll), beledsagad af orkestern under hr R. Hennebergs anförande. Konserten afslöts med en inlednings-scen ur »Baldurs dröm», komponerad för soloröster, kör och orkester af N. W. Gade. Detta var det enda stycke på denna konsert, i hvilket man fick höra den samlade väldiga kören. Det gjorde också under ledning af den danske tonsättaren Fr. Rung förträffligt verkan och framkallade det lifligaste bifall. Solot utfördes högst förtjänstfullt af hr C. F. Lundqvist. Konungen, som jämte kronprinsen och hertiginnan af Dalsrne bevistade äfven denna konsert, hälsades vid dess slut af kungssången från festkören och orkestern.

Andra mindre konserten ägde rum på onsdagsaftonen och var ägnad vårt broderland Norge, så rikt på karaktäristisk och nationell musik. Musikaliska akademien var till sista plats fylld. Som ett par strålande hörnstenar framstodo programmens inlednings- och slutnummer: det förra, Edvard Griegs härliga stråkkvartett i G-moll, op. 27, som fick ett verkligt inspireradt utförande

af Aulinska kvartetten, det senare Johan Svendsens stråkkvintett, op. 5, som bekant ett verk af storslagen fägring, hvilket nu af Nerudas segrarna tropp fördes fram på ett sätt, som kom hvarje detalj af dess skönhetsdrag att galla. Mellan dessa värdiga slutpunkter omfattade programmet af instrumentalmusik ännu tvänne nummer: Chr. Sindings sonat för violin och piano, och Eyvind Alnæs suite för samma instrument (exekutörer: hrr G. Lange och M. Knudsen) samt en hel serie prof på den norska viskompositionen, hvarvid särskildt Halfdan Kjerulf och Agathe Backer Gröndahl fängslade. Fru Dagmar Möller utförde dem samtliga med friskhet och smidig karaktäristik, och bifallet, som hela tiden var ymnigt, steg efter Backer-Gröndahls rent af fascinerande trolska »Höst på Heien» till en sådan intensitet, att den — trots det generella förbudet — måste bisseras. I ett som allt hade Norge skäl att känna sig stolt öfver sin afton.

Tredje mindre konserten gafs på torsdagsaftonen i den till trängsel fyllda stora salongen i Musikaliska akademien och var uteslutande ägnad åt svenska tonverk. Programmet upptog ej mindre än 15 olika kompositioner af 13 tonsättare, däribland Ludvig Normans sextett (a-moll) för piano-forte, 2 violiner, altviol, violoncell och kontrabas samt Franz Berwalds kvartett (ess-dur) för 2 violiner, altviol och violoncell. De öfriga numren voro sånger vid piano, af hvilka de flesta voro gamla goda bekanta. Sångerna voro af A. F. Lindblad, E. Åkerberg, E. Sjögren, I. Dannström, W. Peterson-Berger, A. Körling, J. Jacobson, I. Hallström, V. Svdbom och E. G. Geijer. Då här till kommer, att de utfördes af så eminenta förmågor som grefvinnan Math. Taube, fru Dagmar Möller och fröken Ester Sidner samt hrr Arvid Ödmann, C. F. Lundqvist och O. Lejdström var det ju gifvet, att bifallet skulle bli det varmaste. Därjämte utfördes en ny kör för fruntimmersröster med pianoackompanjemang, kallad »Vårregn», af Karl Valentin. Den var särdeles anslående och tolkades mycket förtjänstfullt af Filharmoniska sällskapet i Göteborg under tonsättarens egen ledning. Konserten afslöts med herr Lundqvists afsjungande af »Du gamla, du friska». Alla de uppträdande framkallades upp-

repade gånger, och stämningen var minst lika hög som temperaturen i den öfverfyllda salongen. Kronprinsen bevistade äfven en god del af denna konsert.

Ja, den stora musikfesten är nu blott ett minne, men säkerligen ett oförvanskligt sådant för såväl de uppträdande som åhörarne vid densamma. Att dylika musikfester hafva sin stora betydelse i flere hänseenden torde väl näppeligen kunna förnekas. Ledarne och anordnare af den andra nordiska musikfesten förtjäna sålunda ett varmt tack från den musikälskande allmänheten, och särskildt torde de biska framhållas generalkomiténs ordförande, h. k. h. Kronprinsen, som ägnat musikfesten ett alldeles särskildt arbete och intresse, samt komiténs verkställande ledamot hr Hedenblad.

Kungl. operan återupptog i måndags »Tannhäuser» med den vanliga rollbesättningen, undantagandes att Elisabets roll utfördes af en debutant, fröken Nordin. Begäfvad med ett förträffligt röstmateriel, hvilket under, som det tyckes, god ledning utvecklats, lyckades den unga sängerskan gifva en ganska god tolkning af den tacksamma, men rätt maktpåliggande rollen. Stämman är klangfull och hög samt väl egaliserad. En obetydlig chevrotering torde lätt kunna bortarbetas. Fröken N., som därjämte äger en präktig scenfigur, mottogs med lifligt bifall.

Innehållsförteckning.

Anna Möller; Sveriges första kvinnliga gesäll. (Med porträtt). — Den gamla parken; poem af Emil Klden. — Raka vägen; af Eva Vågström (Ave). — I Stockholm; små utställningsfunderingar och litet annat smått och godt. För Idun af Lovisa Petterqvist. Bref IV. — »Damernas sångare»; af Torä Kjellberg. (Med porträtt af Sven Scholander.) — Kvinnorna på utställningen. VIII: I nordiska museet. Af Adolf Hellander. — Våra kvartals- och halvårsprenumeranter. — Ur notisboken. — Teater och musik. — Tidsfördrif.

Sidsfördrif.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Charad.

I mitt första satt mitt hela, Sorglös under daggstänkt ros. Men orolig är den lilla, Hon kan inte vara stilla, Snart hon vill mitt andra — tredje Och är som en pil sin kos. Tim-tam.

Logogryf.

När man skall fram i denna vida världen, På mig man ofta då sig stödjä fått; Men lika säkert blir jag offergården, Om man på stället stampande har stått.

Att stötstenars plåga dig bespara, Jag får den värsta choquen ta' emot; Ej under då, att hård jag måste vara, Fast jag mig ödmjukt böjer för din fot.

Och trött af slit och möda här på jorden, Som jag fått kännas vid i rikligt mått, Jag slutar nöjd ändock, fast gammal vorden.

En annan nog ta'r vid, där för jag gått. Och skulle nu jag vilja säga eder, Hvaraf man format mig se'n många år,

Så vet: af delar sju man mig be-reder, Och nu tror jag, att gåtan ej blir svår.

Hvad ordningssinnet ej har lätt att tåla. Hvad klippan var, som låg vid hafvets strand.

Hvad kommer regnbågen så skönt att stråla? Hyartill man trår i heta ökensand.

En konst, som hunden kan med svansen göra, Ett »ytterplagg», som kråldjur ofta ha.

Hvad som med tö tillsammans brukar höra. Hvad oxarne och hästarne få dra'.

Ett djur så nyttigt, fast ett få för resten. Ett litet smeknamn, som det ofta får. Hvari man firade den glada fästen. Hvari man ligger ej, men står och går.

Hvari man ock får gå, ja hela lifvet, Hvad vid en å rätt ofta brukar stå. Ett namn, som gossen blef i dopet gifvet. Ett till. En ö, som räknas till de små.

Hvari man sitter, dock i skolan bara. Ett fångstredskap, för fisk ej lämpligt dock. En hälsobrunn, som läri Sverige vara. Hvad har en katt, en hök, men ej en bock?

Hvad vid Lucia här man brukar göra. Hvad är väl lägst, när man helt upprätt står? Hvad ej, fast hungriga, vår mat vi böra. Hvarmed man nu för tiden elda får.

Två djur. Hvad heter zarens vilja? Hvad råkthe pricken. En evangelist, Hvad kan oss lätt från detta lifvet skilja? Och så ett ord, en bokstaf blott, till sist! Rosette.

Stjärngåta.

Grid for a star puzzle with letters and symbols.

Nedanstående bokstafver skola ordnas i de punkterade rutorna, så att de bilda 8 ord, alla utgående från medelpunkten och således börjande med samma bokstaf: a, a, a, b, b, b, b, e, e, e, g, i, i, i, i, l, m, m, m, n, n, n, n, o, o, o, r, s, s, u, u, u, ö. Orden äro: 1 stad i Frankrike. 2 stad i Finland. 3 mynt. 4 skriftlörd. 5 ädelsten. 6 adjektiv. 7 stad i Danmark. 8 lektyr. Slutbokstafverna bilda namnet på en stad i Tyskland. Vanja.

Vokalförändringsgata.

Med a och med o de höra ihop,

I dikten liksom uti lifvet; Med i något ondt, och med å något fult; Med y — flickan vårdar det, gifvet. Fix.

Namngåta.

Tag en bokstaf ur hvart och ett af nedanstående 16 namn samt bilda däraf benämning på stad i Sverige.

Irma, Märta, Elsa, Marie, Dora, Ada, Gärda, Nora, Torä, Greta, Mina, Nina, Elin, Olga, Edla, Mignon. Tim-tam.

Lösningar.

Länkgåtan: Maltextrakt: mal-malt-malte-text-extra-rak-akt.

Springaregatan: »Många bäckar små göra en stor å.»

Ifyllningsgatan: Magnus Ladulås: 1] Main, 2] Sala, 3] regn, 4] svin, 5] stup, 6] Asta, 7] luft, 8] salt, 9] kåda, 10] Peru, 11] Tula, 12] råka, 13] smed.

Bokstafsuppgiften:

Verdi o s Tosti i n Grieg

Apokopen: Korall. Korall. Korall. Kor. Ko.

Gymnastik- och Velocipedkostymer

Strumpor, Tröjor, Kalsonger etc.



Extra beställningar & reparationer. Vidstickningar. Från fabriken Bryggaregatan 3, 1 tr. upp, andra huset från Drottninggatan.